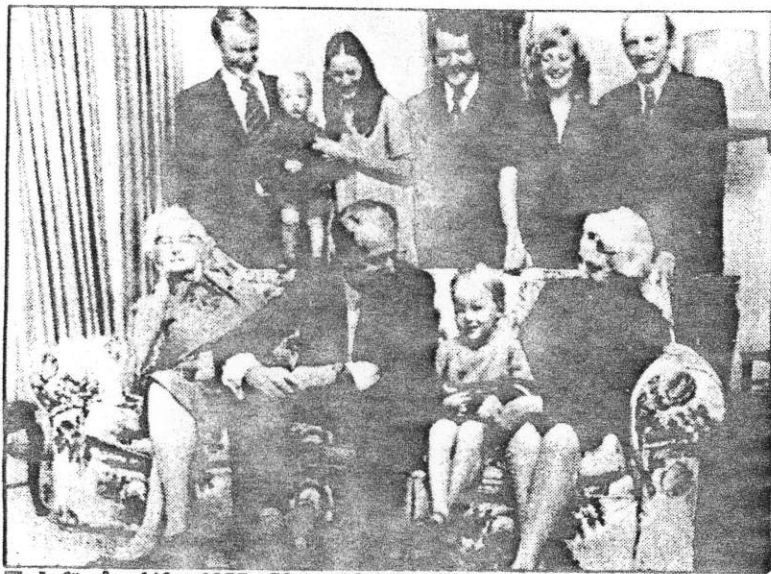

Ian Smiths son kämpade för svart styre i Rhodesia

■ Inför årsskiftet 1977-78 togs den här bilden på Rhodesias dåvarande premiärminister Ian Smith och hans familj. I soffan sitter även Ian Smiths mor Agnes, hustrun Janet och sonsonen James. Alec Smith står längst till höger, bredvid sina äldre halvsyskon Robert och Jean och deras äkta hälfter Gilliam och Clem, samt Roberts äldre son, Patrick. Foto: AP.

■ ■ **STOCKHOLM:** Hand i hand med ANC:s överkasör, Arthur Kanodereka, arbetade Alec, son till Rhodesias vite premiärminister Ian Smith, för svart majoritetsstyre i sitt land.

Efter det att Alec sammanfört sin far med Arthur började fadern ändra attityd till de svarta. Arthur lyckades också få sin far att ensam söka upp Robert Mugabe kvällen innan denne skulle förklaras som segrare efter valet 1980. Ett historiskt möte.

Om detta och mycket annat berättar Alec Smith i sina memoarer, "Now I Call Him Brother", som nu finns på svenska: "Nu är vi bröder".

Enkelt och rakt på sak berättar Alec hur han på 1960-talet gjorde uppror mot sin vita överklassmiljö, blev hippie, som använde LSD, greps och dömdes för att ha smuglat hasch. Efter sex år som narkoman mötte han Jesus och blev kristen.

Alec blev bekant med en svart metodistpastor, Arthur Kanodereka - en gerillaledare, som flera gånger gripits och torterats av Ian Smiths vita säkerhetsstyrkor.

■ TACKADE

Arthur var den förste svarte nationalist som Ian Smith träffat på tu man hand och verkligen samtalat med. Han tackade sin son som sammanfört dem.

- Om alla svarta nationalister var som han, skulle jag inte dra mig för att överlåta landets styre

åt dem i morgon dag, sa Ian Smith till Alec efteråt.

1965 hade Ian Smith ensidigt förklarat Rhodesia självständigt, sedan hans regering vågrat acceptera de brittiska principerna för majoritetsstyre. De svarta skulel inte få makten: "Inte så länge jag lever, inte på tusen år", hade han sagt.

Efter mötet med Arthur Kanodereka ändrade han attityd: "Inom överskådlig framtid." I slutet av 1976 överraskade Ian Smith TV-publiken med att han godtagit principen om svart majoritetsstyre.

Arthur Kanodereka mördades av två svarta landsmän, sedan han försökt sammanföra gerillaledarna Robert Mugabe och Joshua Nkomo och Ian Smith och den tillfällige regeringschefen 1979, den svarte biskopen Abel Muzorewa.

Alec Smith berättar också om sin svarte vän Joram, som omedelbart efter valet 1980 föreslog, att Alecs far skulle träffa Muga-

be. Två människor som aldrig träffats, men som offentligen sagt sig avsky varandra.

■ HÄMND

Kvällen innan han skule förklaras som segrare ringde Mugabe till Joram och sa, att han var beredd att ta emot Ian Smith i sitt hem - efter mörkrets inbrott.

Vid samtalet diskuterades de vitas andel i den nya regeringen och Ian Smiths fortsatt ställning. Mugabe lovade, att inga hämndaktioner skulle drabba de vita. Ian Smith lovade å sin sida att försöka övertala de vita att lugna ner sig och stödjade Mugabes regering.

Dagen därpå förbluffades radiolyssnarna av Ian Smith som förut talat t o m "den röda terrorn" nu vädjade till sina "vita bröder" att stanna och ge den nya regimen en chans.

Och på kvällen framträdde Robert Mugabe i TV och förklarade Zimbabwe självständigt. Han sa bland annat:

- I morgon kommer vi att födas på nytt, inte som individer utan kollektivt som folk, som livsduglig nation, som zimbabwier.

- Vår nya nation förutsätter, att var och en av oss blir en ny människa med ett nytt sinne, ett nytt hjärta och en ny anda.

- I vårt nya sinne måste det finnas en ny vision, i våra nya hjärtan en ny sorts kärlek, som vänder hatet ryggen, och den nya andan är den som enar i stället för att söndra.

- Det förgångnas brott måste nu förlåtas och glömmas.

"Nu är vi bröder" är en pocketbok, som ges ut av förlaget Salt & Ljus. (FLT)

HANS BRATTBERG

Vi träffade Alec Smith, som under några soliga höstdagar besökte Sverige med anledning av sin bok, "Nu är vi bröder". Intervjun kom till stor del att handla om Zimbabwes omvandling som en möjlig modell för Sydafrika.

— Många vita sydafrikaner vet, att det är fel med rasåtskillnad, men håller fast vid Botha av fruktan för det ökända.

■ FRUKTAR

— De fruktar ett nytt Mocambique, Angola, Zaire eller Uganda. Jag tror inte att någon vit sydafrikan skulle bli entusiastisk om alternativet till apartheid vore Idi Amin. . .

— Zimbabwe är en angenäm överraskning för dem. Men för att de styrande i Sydafrika ska kunna ändra attityd måste de börja lära känna svarta människor, speciellt de svarta ledarna. Det behövs inga inofficiella möten i Geneve eller så, utan bara att de lär känna varandra som människor.

— De måste inse, att det inte är några onda varelser utan bara människor, sydafrikaner, som vill delta i sitt lands politiska, ekonomiska och sociala liv som jämlikar.

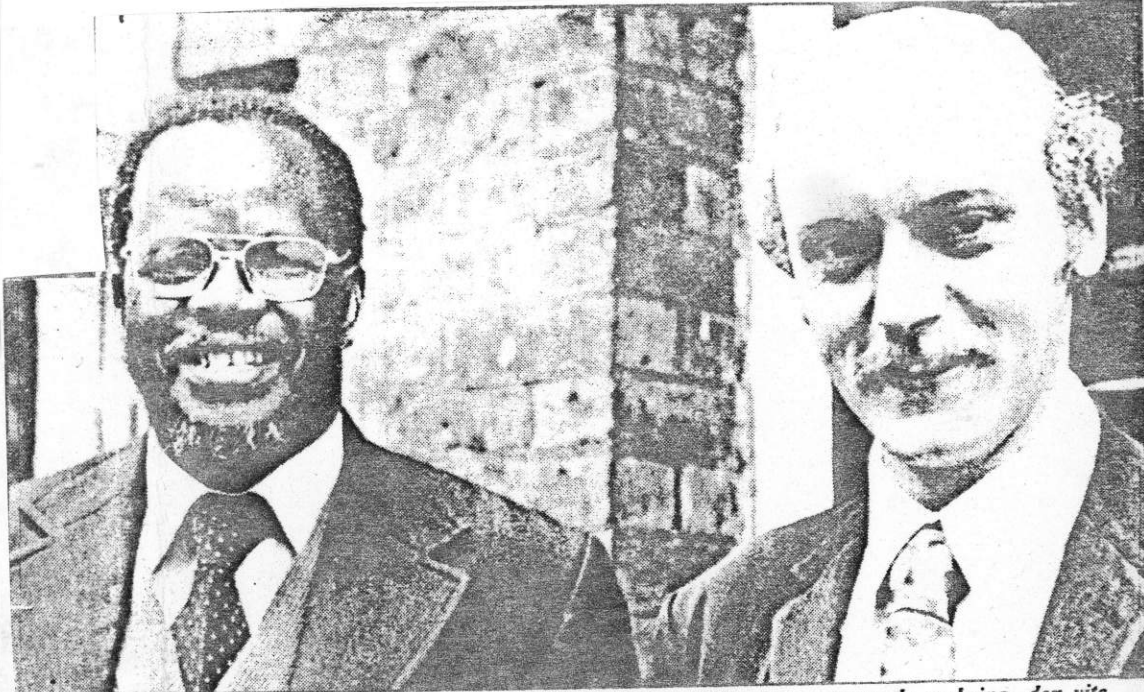
— Det är svårt att förstå att P W Botha haft Nelson Mandela fängslad i 23 år utan att ens ha talat med honom. Han vet inte ens vad Mandela tänker.

Alec Smith började emellertid med att prata om sitt hemland, Zimbabwe. Han har fått intryck av att många svenskar tror, att landet nu börjar förlova sin frihet. Att Mugabe är i full färd med att förvandla Zimbabwe till en enpartistat.

■ STRIDER

— Och visst har vi problem. Det förekommer strider mellan anhängare till Nkomo och Mugabe. Men man måste samtidigt framhålla det positiva: Efter sju år av inbördeskrig lever folk i allmänhet i fred med varandra, arbetar tillsammans utan problem.

— I parlamentet, som min far ännu tillhör, finns fem partier; några konservativa, andra

■ Alec Smith och Arthur Kanodereka under ett besök i London. Tillsammans reste de omkring, den vite premiärministersonen och den svarte ANC-ledaren. Vid ett tillfälle bjöds de t o m på middag i det vitaste av alla "vita hus": Sydafrikas parlament! Foto: Lars Rengfelt.

socialister på vänsterkanten, krist-demokratiska etc.

— Vi har överskott på mat, som vi exporterar till fem grannländer. Med afrikanska mått är Zimbabwe en framgångsrik nation. Våra sjukhus och skolor fungerar även under svart styre.

Vad kan vi egentligen göra för att bekämpa apartheid? Alec Smith ger statsminister Ingvar Carlsson rätt i, att det behövs bred uppslutning om sanktioner ska bli verksamma.

— Jag tror att USA, Storbritannien och Västtyskland kan göra mest åt apartheid. Helst skulle man säga till Sydafrikas regering: "Om ni låter de svarta styra, så kan vi stödja er med investeringar och utveckling."

Alec arbetar sedan några år som fältpräst i Zimbabwes armé. Han är gift med en norska, Elisabeth och har tre barn. Hur ser han på kristendom och apartheid? Brukar inte Sydafrikas regering hänvisa till bibeln?

— Jo, till Romarbrevet, där det står att all överhet är av Gud. Man kan läsa bibeln på mycket låg nivå, eller bara läsa det man vill. Som t ex motståndare till kvinnliga präster gör.

— Det vita Sydafrika fruktar en ny Amin —

■ ■ STOCKHOLM: — De vita i Sydafrika måste övervinna sin rädsla genom att lära känna de svarta som människor.

— Jag är säker på, att min far fruktade för sitt liv, när han efter mörkrets inbrott gick hem till Robert Mugabe, som han aldrig träffat förut. Men han insåg, att han måste gå dit ensam, även om det var farligt.

■ LIKHET

— Bibeln har också flera avsnitt om rättvisa, ledares ansvar och likhet inför lagen. Andan i hela bibeln säger, att rättvisan måste segra. I Gamla testamentet fördöms Israels härskare ofta av profeter, när de inte behandlar människor lika.

— Och i Nya testamentet fördömer Jesus ofta ledarna. När jag själv blev kristen såg jag plötsligt hela bilden: Hur landet var, hur de svarta levde. Mitt samvete väcktes och jag måste göra något åt det, säger Alec, som i sin bok formulerat sin kristna livsyn genom två retoriska frågor:

— Vad betyder "Älska din nästa som dig själv" annat än att man bör längta efter att ens nästa ska få allt man själv vill ha: en god bostad, god utbildning, goda sociala möjligheter och frihet att välja? (FLT)

HANS BRATTBERG